

107-боб. Қул «Сайидим», деса бўладими?

17:00 / 02.02.2021 1647

أَقَمَّ لَسَوِّهِ لَعَلَّه لَلَّ صَّيَّبُ لَلَّ عُنُوعُ لَلَّ يَضَرَّه رِيَّ بَأْنَعِ
يَتَّبِرُ وَيَبْرُكُ وَلُمُ لَلَّ نَلُّ قِيَّ أَلُو، يَتَمَّ أَوْ يَدْبَعُ مَكْذَحًا نَلُّ قِيَّ أَلُو
بَّرُّ أَوْ نُوُكُ وَلُمُ مَكْذَحُ، يَتَدِّي سَوِّهِ يَدِّي سَوِّهِ، يَتَاتَفُ وَيَاتَفُ لُقِّيَّ لُو
لَعَلَّه لَلَّ جَوَّعُ لَلَّ

Абу Хурайрадан ривоят қилинади:

«Набий соллаллоҳу алайҳи васаллам: «Бирортангиз «қулим», «чўрим», демасин. Мамлуклар «Роббим» ва «Роббиям», демасин. «Ўғлим», «қизим», «сайидим», «сайидам», десин. Ҳаммангиз мамлуксизлар. Робб Аллоҳ азда ва жалладир», дедилар».

Шарҳ: Демак, Аллоҳ таолодан бошқани «Роббим» дейиш мумкин эмас экан. Арабларда хўжайинни «Роббим» дейиш одати бор.

Ушбу ҳадис ҳам қулларнинг манфаатини ифодаладиган ҳукмларга оид ҳадислардандир. Унда ҳатто оддий суҳбатда, муомалада ҳам қул ва чўриларнинг иззатини пастлатувчи сўзларни ишлатиш мумкин эмаслиги таъкидланмоқда.

لَلَّ صَّيَّبُ لَلَّ عُنُوعُ لَلَّ يَضَرَّه رِيَّ بَأْنَعِ لَقَّ قِيَّ بَرُّ أَوْ نُوُكُ وَلُمُ مَكْذَحُ، يَتَدِّي سَوِّهِ يَدِّي سَوِّهِ، يَتَاتَفُ وَيَاتَفُ لُقِّيَّ لُو
لَعَلَّه لَلَّ جَوَّعُ لَلَّ أَلُو، يَتَمَّ أَوْ يَدْبَعُ مَكْذَحًا نَلُّ قِيَّ أَلُو، يَتَاتَفُ وَيَاتَفُ لُقِّيَّ لُو

«نَاطِيَّ شَلُّا مُكَّنِّي رَجَحْتُ سَيَّ».

Муторрифдан ривоят қилади:

«Отам айтдики:

«Бану Омир вафди таркибида Набий соллаллоҳу алайҳи васалламнинг ҳузурларига бордим. Улар:

«Сиз бизнинг саййидимизсиз», дейишди. Шунда у зот:

«Саййид - Аллоҳдир», дедилар.

«Сиз энг афзалимизсиз ва энг улуғимизсиз», дейишди.

«Мана шу сўзингизни айтинг. Шайтон сизларни ўзига малай қилиб олмасин», дедилар».

Шарҳ: Яъни улуғлаш маъносида шариатга тўғри келмайдиган гапларни гапирманглар.

Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам ғоятда камтар, тавозеъли инсон бўлганларидан, Исломга янги кирган умматларининг «Сиз саййидимизсиз» деган сўзларини рад қилиб, «Саййид фақат Аллоҳдир, менга нисбатан бундай гап айтманглар», дедилар.

Бундан аввалги ҳадиси шарифда хожалар қул ва чўриларни ерга урувчи номлар билан атамаслиги ҳақида, Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васалламнинг ўзлари мамлукларга хожаларини «саййидим», «саййидам», десин», деб тавсия берганлари ҳақида сўз борган бўлса, бу ҳадиси шарифда қул ва чўрилар ўз хўжайинларини улар сазовор бўлмаган улуғворлик номлари билан аташлари дуруст эмаслигига ишора қилинмоқда.

Мазкур вакиллар гуруҳининг Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васалламга «Сиз саййидимизсиз», деган гаплари айнан у зотга Аллоҳ таолога хос сифатни бериш маъносида бўлгани кўриниб турибди. Улар ўз улуғларини шу каби сўзлар билан атаб келган эдилар. Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам янги мусулмонлар эски фикрлари асосида «Набийлик ҳам дунёвий ишларга ўхшаш саййидлик илинжидаги омил» деган фикрга бориб қолмасинлар, деган мақсадда уларни «саййид» дейишдан қайтардилар, холос.

Аслида эса ўзлари Абу Ҳурайра розияллоҳу анҳудан ривоят қилинган ҳадисда «Қиёмат куни мен Одам фарзандининг саййидидирман», деганлар.

«Одоблар хазинаси» китобидан